

[Specifická objektivnost poznatku, jeho minulost a aktualizace]

Psychologicky může být otázka poznání osvětlena pouze nedostatečně, částečně, nepřímou. Vědecký poznatek nemá mnoho společného s tím, jak probíhají duševní procesy v mozku daného jednotlivce, protože k témuž poznatku může dospět mnoho jiných jednotlivců třeba z jiných předpokladů a vždy za jiných okolností. Poznatek tu jest, i když jej nikdo právě nemyslí, tj. i když jej neaktualizuje právě ve svém myšlení. Jakmile se k němu jednou dospěje, jakmile je vysloven, dostalo se mu vlastní objektivnosti, která však je jiného rázu než objektivnost tzv. vnějšího světa. Poznatek je obdařen objektivností, jakmile se stane minulostí. Minulost je tu však míněna v tom smyslu, že je třeba se ptát po subjektu minulosti; není minulosti o sobě. Proto však není ani objektivnosti o sobě. I u objektivnosti je třeba se vždycky ptát po subjektu. A tak poznatek nemusí být právě aktualizován, musí však být přítomen jako něčí minulost, z níž může být vybaven aktualizací. Jakmile však přestane být součástí něčí minulosti, přestává být poznatkem. Pokud byl nějak „zapsán“, ať už písmeny, nebo jakýmkoli uskutečňováním, k jehož výsledkům nicméně i po přervání časové souvislosti máme přístup, musí být v každém případě znovu nalezen, byť takovému nalezení byly zkoumané pozůstatky sebevíc nápomocny. V každém případě je však určitá obdoba v aktualizaci obojího druhu. Můžeme tu mluvit o dvou (či více?) úrovních paměti. To nás přivádí zároveň k myšlence považovat paměť vůbec za cosi vlastního veškeré skutečnosti. Jaký je vztah mezi pamětí a setrvačností?